

TEMPO DOELOE

Tempo Doeloe, vroegere tijd, is een korte beschrijving door Gerrit van Faassen van het "Indië-leven" van enkele veteranen. In dit verhaal staat Gerrit Jan Bolks centraal.

Het soldatenleven begon voor Bolks op 2 mei 1946. Vijf maanden later vertrok hij naar West-Java. Aan de Tegelberg, de boot waar Bolks mee naar Indië voer, bewaart hij slechte herinneringen: de stank tussen de hangmatten in de soldatenverblijven was niet om te harden, de gezagvoerder werd gearresteerd als zwarthandelaar en de Brits-Indische koks waren viespeuken. Toen Gerrit Jan Bolks eens bezig was met het verorberen van een gehaktbal, vroeg één van de andere soldaten of hij wel gezien had hoe die gehaktballen werden gemaakt. De koks rolden het vlees onder hun armen, dan hoefden ze er geen zout op te doen, want in de kombuis zweetten ze zich de pleuris. Het eten van gehaktballen was daarna voor Bolks gedaan.

Via Tandjung Priok en Batavia kwam de compagnie van Bolks terecht op de buitenpost Melajoe. Later verhuisde hij naar Tjilingtjing. Vanuit die plaats begon voor hem de Eerste Politionele Actie. Na die actie is hij met de A-compagnie zo'n beetje heel West-Java doorgetrokken, tot Lingadjati aan toe. In die tijd is Bolks een poosje behoorlijk ziek geweest: dysenterie. Normaal woog Bolks 70 kilo, maar tijdens zijn ziekte was er niet meer dan 45 kilo over. Hij kon geen gebruik meer maken van de latrines, maar redde zich met behulp van een oude stoel waar, door iemand anders, een gat in de zitting was gemaakt. Bolks herstelde in een rusthuis bij Bandung. De militairen van het onderdeel van Bolks moesten vaak patrouille lopen. Tijdens een actie zijn ze eens 's morgens vroeg met een drietonner weggebracht om een eind uit de buurt van hun post de omgeving uit te kammen. Brenschutter Bolks werd met nog vier man op een hoge berg geplaatst. Alleen werd na de actie vergeten dat het groepje daar zat. "Het werd stiller en stiller, we zagen op het laatst geen enkele soldaat meer", aldus Bolks. Laat in de middag kwam men pas tot de ontdekking dat er nog een groepje miste. Zoals veel onderdelen, had dat van Bolks een klein Indonesisch jongetje als een soort mascotte. Japie werd hij genoemd en hij reisde langs alle posten met de soldaten mee. De soldaten ontfermden zich niet alleen om hem, talrijke arme en zieke inlanders kregen steun. En daar kregen we ook wat voor terug. "Eens werden we uitgenodigd om een besnijdenis bij te wonen en eigenlijk vonden we dat maar wonderbaarlijk. Niet, dat we gevraagd werden, maar hoe het er toe ging, een jongetje met pijn en de ouders die feest vierden", aldus Bolks.

Met zijn dienstmaten uit tempo doeloe heeft Bolks regelmatig contact gehad, vooral met Jo de Boer uit Kloosterhaar, die drie jaar lang zijn sobat, zijn kameraad was. Met de Waterman kwam Gerrit Jan Bolks op 3 november 1949 in Nederland aan, ruim drie jaar had hij in Indië doorgebracht. "Bij de ontscheping in Holland stikte het van de Militaire Politie, we kregen het gevoel of we een stel wilden waren, die bewaakt moesten worden", aldus Bolks. Terugkijkend op zijn Indiëtijd blijft hem één vraag nog steeds door het hoofd spelen: "Waarvoor?"